

Pospíšil, Ivo

Historická a teoretická poetika z Běloruska

Opera Slavica. 2007, vol. 17, iss. 1, pp. 57-58

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117231>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Historická a teoretická poetika z Běloruska

Взаимодействие литератур в мировом литературном процессе. Проблемы теоретической и исторической поэтики. Материалы X Международной научной конференции. 19-21 сентября 2004 г. В 2 частях. Международная ассоциация преподавателей русского языка и литературы. Учреждение образования Гродненский Государственный Университет имени Янки Купалы. Гродно 2005.

Již podesáté se scházejí literární vědci z Běloruska a dalších zemí (zejména z Ukrajiny, Ruska, Polska, ale také Německa, Francie, České republiky, Slovenska aj.) na rozsáhlé konferenci o historické a teoretické poetice v srovnávacím aspektu z iniciativy T. J. Avtuchovič(ové) a A. S. Smirnova. Je to iniciativa chvályhodná a její výsledky – i když nejsou bohužel všeobecně známy – jsou inspirativní již tím, že se tu projevují různé metodologické přístupy a školy. V úvodním slovu píše iniciátorka konferencí Tat'jana Avtuchovič o jejich významu a zmiňuje se také o ocenění z pera autora těchto řádků, které bylo pod názvem *Гродно как новый восточнославянский центр теоретической и исторической поэтики* publikováno v časopise *Русский язык в центре Европы* (2000, 3). Autorka tímto jině píše: „Можно с большей долей уверенности предполагать, что время хаоса, возникшего в результате постструктуралистского отрицания точного, логически выверенного анализа текстовых структур и попыток найти новые, интегральные, междисциплинарные подходы, неизбежно – по принципу маятника – сменится новым всплеском интереса к тому, как устроен текст, то есть к проблемам поэтики.“ (s. 5).

V první části jsou publikovány referáty z plenárního zasedání, mezi jinými věci obecně teoretické (N. V. Volodin a jeho stať o kognitivní literární vědě), tak ovšem věci vztažové a archetypální a žánrově transformační (studie T. Avtuchovičové o toposu Elizia v ruské poezii první poloviny 20. století, I. Skoropanova tu píše o marginálii jako komponentu postmoderního textu, I. Mjanovska zase o tématu Ameriky v ruské emigraci třetí vlny, je tu i studie autora těchto řádků o zrození středoevropské poetiky. Ze sekce *Antika a současnost*, jejímž jádrem je diskurs poetický a rétorický, zmiňme se alespoň o studii A. Bratuchina o antických pramenech románu V. Nabokova *Ultima Thule*, L. Bratuchinové o diskurzivní organizaci textu v jiném Nabokovově románu *Pnin*, J. Golovněvové o antických motivech v ódách M. Lomonosova; najdeme tu i témata o Euripidovi jako psychologovi ženské duše, o antice v díle V. Solovjova aj. Ze sekce *Text – intertext* upozorňujeme alespoň na stať N. L. Blišč o mytologizovaných obrazech v Remizovově knize *Ivereň*, L. Bogačovová píše o časoprostorovém kontinuu v livonských románech A. Bestuževa-Marlinského, najdeme tu studii o J. Joyceovi, srbské literatuře, polské literatuře, A. Fetovi, zaujme teoretická studie S. Kuzminové o ontologické poetice na ose Puškin – Dostojevskij – Mandelštam – Nabokov, jsou tu zajímavé stati o memoárech, o biblických motivech v díle K. Vonneguta aj. V sekci *Autor – žánr – styl z hlediska historické poetiky* najdeme materiály z 18. století vedle studie o Emily Dickinsonové, partie o díle M. Gorkého, eschatologické motivy v Jamesově *Odysseovi*. Tato sekce pak pokračuje ještě v druhém dílu např. studií A. Smirnova o V. Makaninovi, prací o historickém románu I. Lažečnikova aj. Sekce *Autor – text – adresát* zkoumá komunikativní a kulturní aspekty literární tvorby: mj. T. Aleška zkoumá kulturní kontext básně B. Achmadulinové *Čin růže*,

D. Baškirov zase původ rodu Dostojevských, J. Ginak si všímá intertextuální ironie v díle U. Eca, rozebírány jsou Rozanovy paměti, typologie postav ruské literatury 19. století aj. A. Antoňák píše v oddíle o mezinárodních vztazích a recepci literatury o přijetí ruské literatury slovenským rusistou, jiní se zabývají např. recepcí ruských symbolistů v Polsku aj. Kulturním kontextem se zabývá samostatná sekce, která literaturu uvádí do širších souvislostí.

Zdá se, že grodněnskými sborníky se obnovuje na širším základě tradiční poetika obohacená o nové aspekty pramenící z renesance zájmu o rétoriku, hermeneutiku, kulturologii a oživenou komparatistiku a žánrová studia. Řekl bych však, že právě žánrová (genologická) linie tu není nejsilnější, i když je přítomna třeba nepřímě, skrytě; v každém případě tu není příliš teoreticky zobecněna a promyšlena. Možná posilování genologického jádra poetiky na různorodém materiálu a rozvoj metodologií a různých sfér literární vědy, které s poetikou souvisejí, by mohl být další nosnou linií těchto významných mezinárodních setkání a jejich publikačních výstupů.

Ivo Pospíšil

Zbornik ob sedemdesetletnici Janka Kosa. Primerjalna književnost, letnik 24, posebna številka, Ljubljana 2001

Janko Kos je vsestranski literarni zgodovinar, ki je prisoten v slovenski znanstveni in kulturni javnosti že petdeset let, je utemeljitelj slovenske literarne vede po Pirjevcu in Ocvirku. Njegov dolgoletni sodelovec Darko Dolinar nekaj strani v zborniku posveti prav njegovemu vsestranskemu znanstvenemu profilu.

Glede na to, da je Janko Kos prvi znanstveni monografiji in nasploh več knjig posvetil prav Prešernu (*Prešernov pesniški razvoj*, 1966, *Prešeren in evropska romantika*, 1970, *Neznani Prešeren*, 1994) je prvi sklop prispevkov v zborniku prav o Prešernu (leta 2000 je bila tudi stoletnica pesnikovega rojstva). **France Bernik** razmišlja o razlikah med dvema pesnikoma, Alojzem Gradnikom (ki je drugače izpričeval navezanost prav na tega velikega pesnika) in Prešernom: Gradnik je šel drugam v erotični poeziji in v pesnjenju v sonetni obliki (ki mu je celo odvzel lirski značaj). **Evald Koren** v prispevku *Prešernov posebni verzifikacijski hommage Matiju Čopu* obravnava namerno napako v verzologiji pri Prešernu. Prešeren je v središčnem distihu elegije *V spomin Matija Čopa* edinkrat odstopil od svojega verzifikacijskega vodila, delno oprtega na splošno prozodično pravilo antične metrike, to naj bi naredil v spomin na prijatelja. **Boris A. Novak** v študiji *Prešernova vloga pri formiranju sonetnega venca kot umetniške oblike* obravnava formo sonetnega venca kot vrhunec Prešernove poezije, ugotavlja pa tudi tvorno recepcijo romanskih oblik pri Prešernu. Pod vplivom ruskega prevoda se je forma sonetnega venca bliskovito uveljavila v ruski, nato pa še v drugih slovanskih književnostih. **Boris Paternu** v prispevku *Vprašanje antipetrarkizma pri Prešernu* ugotavlja nastop pojava antipetrarkizma v temah in stilu v treh pesnitvah od leta 1830 do 1833: v Ljubezenskih sonetih, v Prvi ljubezni in Gazelah. **Janez Vrečko** se dotika metafizičnih problemov v medbesedilni primerjavi v razpravi *Javno in zasebno v Iliadi in v Krstu pri Savici*. V obeh epih poudari prav vdor zasebnega v strukturo besedila. Avtor primerja pogansko in krščansko pojmovanje večnosti, na koncu pa se posveti Črtomirovemu mističnemu vidanju.